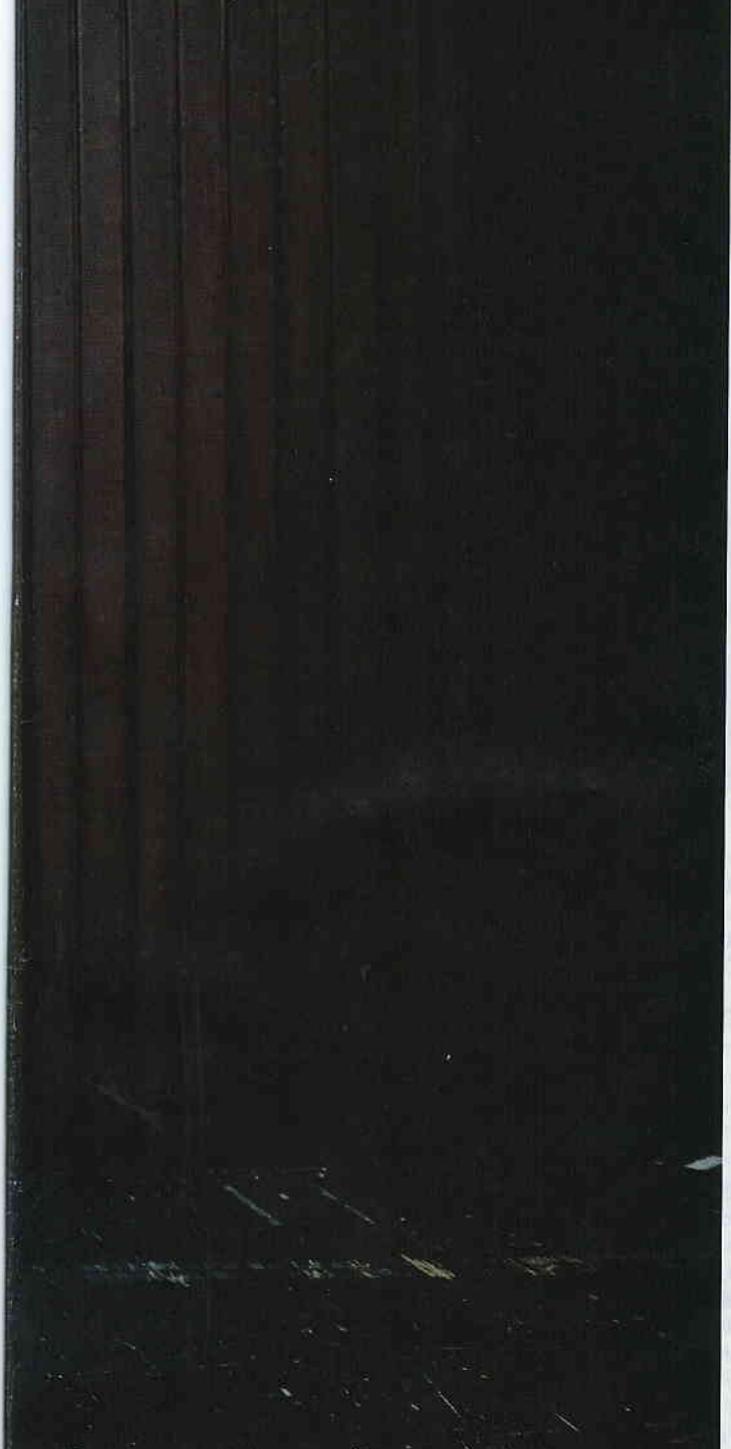

Pārāk pieklājīgs

Realitāte ir ieguvusi politiskas skatuves apveidus, bet nacionālās vērtības pieprasī pārvērtēšanu, ir pārliecināts režisors **Elmārs Seņkovs**

kumā ironizē par lielākā zīdītāja bailēm – Bērziņa gadījumā tām piemīt maziskuma piegarša. «Bailes rodas, kad nav pārmaiņu,» atzīst režisors, kurā joprojām ir interese iepazīt vēl neatklātās teritorijas, provocēt ar «blēnām» un izmēģināt jaunus teātra instrumentus.

Viņam ir bail palikt nemainīgam, bet tuvākais skatuves instruments ir aktieris, un arī no tā, kā pats atzīst, viņam joprojām ir lielas bailes. Līdzīgu reakciju režisorā izraisa politikorektums mākslā un sabiedrībā, bet šobrīd – pēc banķieru drāmas un oligarhu lietas peripetijām –, viņaprāt, teātri trūkst vācu režisora un dramaturga Bertolda Brehta. Ar episkā teātra autoru Elmārs skatuves kontekstā «tiesies» vairākkārt – gan LKA studiju darbā *Kurāža*, gan arī veidojot *Kriētno cilvēku no Sečuānas* Mihaila Čehova Rīgas Krievu drāmas teātrī.

Bet, kad sarunā nonākam līdz sadarbībai ar režisoru Kirilu Serebreņnikovu un viņa arestam, Seņkovs saka: «Es pats cīnos ar to – kā sevi un mākslā rast šo uzdrīkstēšanos un nekaunību? Es joprojām to risinu, bet neesmu atrisinājis.» Laikam esmu pārāk pieklājīgs, viņš vēl piebilst.

Joprojām drusku dzivojot alzvadītās nedēļas nogales noskaņas ar ažlotāžu par Dziesmu un deju svētku biletēm, gribētu sākt ar to. Šogad Deju svētkos tandemā ar Reini Suhanovu tu veidosi deju lieluzvedumu *Māras zeme*. Ko mēs varam sagaidīt?

Uzvedums nebūs skaistā secībā atlasītas dejas, kuras saliktas pareizā logikā. Šeit būs jaunrade – daudzas dejas radītas no jauna, jo tika veidots vesels librets, scenārijs šim uzvedumam. Mākslinieciskie vadītāji Jānis Purviņš un Jānis Ērglis izvēlējās drosmīgāko ceļu, izstāstot stāstu, ka Latvija ir senāka par simt gaidiem – no pirmajām baltu ciltīm līdz šodienai. Tas ir stāsts par fenomenālu, mazu tautu, kas spējusi izdzīvot vēsturiski sarežģītos posmos.

Tātad tas ir par pārmaiņām – ir deju zelta fonda, tomēr arī «emblēmas» ir jāpārrevīdē.

Vienmēr kādas mūsu vērtības ir jāpārformulē. Vajag pārbaudīt, vai tās vēl joprojām ir mūsu. Varbūt tam, ko mēs uzskatām par vērtību, ir pienācis gals. Es šobrīd filozofēju, bet, iespējams, tam ir konkrēta kvantitāte.

X cipars?

Jā, X cipars – cik daudz nāk, un kādam daudzumam ir arī jāmirst, no tā ir jāatsakās.

Tradīcija nedrīkst būt iemesls, kāpēc rikoties tāpat kā iepriekš, – arī tās visu laiku vajag pārbaudīt, tā? Bet, ja par biletēm, varbūt šiem svētkiem vajadzētu būt bez maksas? Vai varbūt tev ir vēl kāda ideja, kā to risināt?

Es domāju – jā, mēs būtu pelnījuši šos svētkus bez maksas, jo valsts ir sevi palutinājusi ar lielāku naudu šiem svētkiem, salīdzinot ar kaimiņvalstīm. Protams, to visu var aprēķināt.

DĀRTA CERIŅA, FOTO – KRISTAPS KALNS

Š

ķiet, pavism nezen *Dirty Deal Teatro* tapa Elmāra Seņkova (33) pirmā izrāde *Bikts*. Drīz apritēs jau desmit gadu kopš tās veidošanas, taču Elmārs joprojām sevi redz kā jauno režisoru, pats cenšas atrast bezkaunību un ir krietni daudz domājis par savas režijas politizēšanu. Lai tas notiktu, viņu gan vajagot pamatīgi nokaitināt.

Pēdējos četros gados Elmāram dzīve

bijusi pieblīvēta – *Spēlmaņu nakts* balvas par *Ezerīju* un *Antigoni* kā gada izrādēm, nomināciju birums citiem skatuves darbiem, izskoloto aktieru un režisoru kursa izlaidums, darbs Gogola centrā Maskavā un gatavošanās deju lieluzvedumam *Māras zeme* Vispārējos latviešu dziesmu un deju svētkos. Satiekoties tagad, kad notiek gatavošanās darbi un tā dēvētā *caurlaide* viņa jaunākajai izrādei *Arī valiem ir bail* Latvijas Nacionālajā teātrī, režisors velk savas dzīves paralēles ar izrādes galveno varoni – vidējo aritmētisko latvieti Jāni Bērziņu, kurš, šķiet, piepildījis savas eksistences satvaru pie trīsdesmit gadu sliekšņa, un tagad viņu dzelj jautājumi par nākamību. Arī pašam Elmāram tas ir aktuāli. Lugas autors Artūrs Dīcis nosau-

PROVOCĒT SISTĒMU. Uz jautājumu, kur ir interesantāk eksperimentēt, Elmārs Seņkovs atzīst, ka sistēmā, nevis brīvā platformā, jo ir iespēja pārbaudīt neelastīgo sistēmu un pašam sevi

Jautājums ir, kas nāktu šiem svētkiem klāt un kā notiktu vienoto bilesu sadalīšana.

Runājot ar Klaipēdas teātra direktoru, vaicāju, kā tika sagaidīta simtgade tur. Cilvēki esot izgājuši ielās ar cepurītēm galvā, dzēruši alu un priečājušies par svētkiem. «Mēs ļoti labi pavadijām laiku.» Šis izteikums ir diezgan sakārīgs. Svarīgais jautājums – vai mēs visi labi pavadīsim laiku un nebūsim noguruši no svētkiem, tiem vēl nesākoties? Domāju, ka valstij vajadzētu iedot skaistas brīvdienas, protams, ironizēju. Taču simtgadē aicinātu pavadīt vairāk laika ar ģimeni. Šis ir laiks, kad mūs stiprākus var padarīt tieši attiecības, bet tām ir vajadzīgs laiks. Te nav runa par svinēšanu. Gribētos redzēt spēcīgus ciltskokus, lielas un bagātas ģimenes, nevis individuālistus. Pēc pēdējiem notikumiem arī pats esmu pārkāpis sev pāri – esmu sācis vairāk komunicēt ar radiniekiem.

Runājot par masu fenomenu, piemēram, to pašu bilesu izpirķšanu, aizrautību ar Mairi Briedi utt. Kāpēc latviešiem patīk šādas ažiotažas?

Jā, uz tādām lietām mēs spējam fokusēties, to es līdz galam nespēju izskaidrot. Gribētu, lai mēs pulcētos uz ciemiem notikumiem, piemēram, uz tām pašām vēlēšanām vai pie Saeimas, kur no konkrēta likuma ir atkarīgs daudzu cilvēku bizness vai studenta stipendijas. Es domāju, kā to var panākt. Mēs, protams, daudz atsaucamies uz negācijām, un tad mēs esam drosmīgi – nevēlos nosodīt, bet mēs spējam komentēt, īstas rīcības nav.

Vēl paturpinot par simtgadi – tās kultūrprojektu bagātībā parādās arī tādas lietas kā simtgades loterija un tūkstošvērti LED ekrāni Brīvības bulvārī. No tā tev nerodas pretreakcija?

Žēl, protams, bet jau vairs negribas smaidīt. Tas nav pareizi, ka nāk histēriski smiekli no tās pārpilnības, kamēr satura tur ir maz. Es, piemēram, šogad esmu izvēlējies tikai vienu projektu, un tie ir

MANAS NEVEIKSMES IR LIELĀKĀS VEIKSMES – TĀ ES PATS ESMU SEV DEFINĒJIS

Dziesmu svētki – nācās atteikties no daudziem ciemiem projektiem, bet es vēlējos šo svētkus ieraudzīt. Man ir tas gods tos veidot, zināju, ka vienu reizi to varēšu. Pat teiktu, ka tas ir veids, kā es izpaužu savu milestību pret Latviju.

Mums vajadzētu izvērtēt, bez kā mēs varētu šajā gadā iztikt. Vai kāds to daris? Mums vajadzētu kādu skaistu, mūžīgu un paliekošu piemiņu, jo svētki ir kas gaisīgs. Jā, un nākamgad būs ļoti lielas nacionālas pagiras. Es par to galvoju.

Pievēršoties tavam jaunākajam darbam – Artūra Diča *Arī valiem ir bail* iestudējumam –, atgādināšu, ka sākotnēji bija paredzēta cita Dīča darba *Kalniņš pret Kalniņu* skatuves versija, apspēlējot Roberta Bentona kinolenti *Krämers pret Krämeri* (1979). Kur palika šī iecere?

Es bieži pārdomāju materiālus – nereti veidoju vienu, bet iekšējās sajūtas saka, ka vajag ko citu. Teātris, protams, no tā cieš – mainās viņu plāni, ieceres, bet es ticu – ja tu nevēlies kaut ko taisīt, tad nevajag. Tādā veidā man arī tapa *Ezeriņš* un *Antigone* – abi materiāli tika nomainīti pēdējā brīdi.

Izrādes *Arī valiem ir bail* galvenais varonis, vidējais aritmētiskais latvietis Jānis Bērziņš, pārstāv šodienas trīsdesmitgadnieku paaudzi, kas sasniegusi jau visu. Ir nepieciešami jauni mērķi, bet kādi? Patiesību sakot, šāds žanrs ir daudz kur sastopams – arī kino un literatūrā.

Kas ir šis «viss»?

Lai cik banāli neizklausītos, tas saistīms ar mūsdienu patēriņtāju sabiedrību – tā diezgan ātri ļauj cilvēkam ar labi atalgotu darbu tikt pie mājokļa. Tev nevajag kā vecajam tēvam 20 gadu krāt naudu jau nam moskvīčam. Principā tu savus sapņus vari realizēt diezgan ātri, ja tev ir izglītība un tu zini, ko gribi. Apkārtējā vide to piedāvā, un uz tā viss balstās.

Nesen Nacionālajā teātrī tapis arī Lagāra *Tas ir tikai pasaules gals, savā ziņā Jaunajā Rīgas teātrī tapušā Cerību ezers aizsalis* centrā ir šis paaudzes cilvēks. Kā šodien, tavuprāt, jūtas trīsdesmitgadnieki?

Izrādē tas notiek caur zināmu atsvešinājumu – ja tas rodas, tad ir iespēja izdzīvot šo sajūtu ar ironiju un humora, pat absurdā garšu. Tāds bija mūsu mērķis – lūkoties uz to neveikli un brīvi.

Kur tajā parādās valī? Ironija par pārspīlēto bailu maziskumu?

Jā, tā ir ironija. Jo, kā teica Artūrs Dīcis, pasaules lielākajam dzīvniekam ir bail. Protams, tur ir arī atsauces uz seriālu *Arī bagātie raud*. Galvenajam varonim bailes rodas pēc viena notikuma, kad viņš kā vīrietis sāk izvērtēt un saprast, kurā dzives punktā viņš atrodas. Tad viņš pārdomā: vai tas, kur es atrodos, ir viss? Viņš cenšas runāt par garīgo pilnveidi, bet nezina, aiz kā pieķerties un kur meklēt. Viņš atrodas starpzonā – nepareizi veidi un lidzekļi, ko pārējie īsti nespēj atšifrēt. Tā ir visiem atpazīstama sajūta. Tā nav arī pusmūža krīze, bet sajūta, ka var citādi.

Eiropas teātra festivālu patronē Frī Laisena lekcijā Rīgā pirms diviem gadiem minēja vienkāršu piemēru – valis savulaik dzīvojis uz sauszemes, bet tad nācīes pielāgoties, tāpēc tas devies dzīvot sālsūdeni. Kas tev pašam, esot trīsdesmitgadniekiem, rada «vaļa bailes»?

Bailes rodas, kad nav pārmaiņu. Man tās ir nemītīgi, bet kā var izdarīt, lai ir

savādāk? Izmisums ir tik liels, ka tu nezini, kā var šīs izmaiņas panākt, tu nezini, pie kā kerties un kā palidzēt. Tu sāc uzdot pašus mulķīgakos jautājumus, un beigās vēl bailīgāk kļūst, jo tu neko neatrisini.

Tev bailes rodas no tā, ka nav dinamikas?

Jā, mani biedē arī tas, ko tu vari un nevari teikt. Lietas, kuras ir saistītas ar politkorektumu – tas, ka es līdz galam kaut ko nevaru pateikt. Varbūt tas ir glēvums, jo tu zini, ka tevi vienmēr pārpratis. Elementāri.

Tev vajag visu laiku sevi pārformulēt, lai iekļautos.

Jā, piemēram, tajās reizēs, kad tu godīgi kaut ko jūti, bet tev nav izdevīgi to teikt. Tas rada jocīgas, nepatīkamas sajūtas. Visu laiku ar to cīnos un netiekū galā. Tāpēc jau es izvēlējos veidot ironisku izrādi ar atsevišķāju efektu. Cik sasodīti mulķīgi mēs varam izskatīties, ja lietas, kuras mēs pasakām, neatbilst sabiedrībā pastāvošajiem demokrātijas principiem! Es pats cīnos ar to – kā sevi un mākslā rast šo uzdrīkstēšanos un nekaunību? Es joprojām to risinu, bet neesmu atrisinājis. Laikam esmu pārāk pieklājīgs.

Runājot par cenzūru un pašcenzūru, pēdējā laika plašāko rezonansi izraisījušais piemērs laikam ir gadījums ar režisoru Kristu Burāni rudēni saistībā ar Rīgas domes forumu *Rīga dimd*. Vai tu pats esi piedzīvojis cenzūru?

Kristas Burānes rīcība ir apsveicama, bet, kad sākam analizēt situāciju, saprotam, cik pārsteidzoša ir sabiedrības reakcija. «Ak Dievs, kādas mums ir problēmas!» Bet mēs jau sen zinājam, ka šādas problēmas pastāv! Jautājums – kas šajā brīdī mainījās? Mēs no jauna uzkurinājām problēmu, bet to neatrisinājām. Un arī tas rada bailes. Visu cieņu Kristai, bet mēs nedrīkstam pie tā palikt, ir jāmēģina atrisināt. Man ir viegli teikt – ja es zinātu risinājumu, pateiktu. Bet es nezinu. Var paskaņīties uz pēdējiem notikumiem ar bankām, kam seko «ārprāts, ārprāts!» sabiedrībā. Bet jautājums, kāpēc mēs par to sākam diskutēt, kad tas jau ir noticis?

Viens no tavas režījas pilāriem ir darbs ar aktieri. No viņiem tev nav bail?

Jā, man ir nenormālās bailes no aktieriem. Aktieri ir dzīvas, jūtīgas būtnes, un ir bail nodarīt pāri. Nepareizi kaut ko pasniegt, nejauši izdarīt kādu lāča pakalpojumu vai parādīt viņu slīkti. Tādā ziņā tu strādā ar dzīvu instrumentu. Reizēm es apskaužu scenogrāfus – telpa jau no skices ir precīza savos mērogos, droša un stabila, vari visu paredzēt līdz pēdējai skrūvītei un krāsai. Aktieris ir neparedzama būtne, un ir bail pazaudēt uzticēšanos un radošo draudzību. Viņi ir ļoti gudri un labā nozīmē ļoti viltīgi. Tā ir nebeidzama spēle, kas biedē – jebkurā mirkli ir fobija, ka viņi uzgriežis tev muguru.

No kā vēl tu baidies teātri?

Baidos no tā, ka pēkšņi sapratīšu, ka tam, ko es daru, nav nekādas jegas. Iespējams, arī aiziet no šīs profesijas un saprast,

ka es neko nevaru mainīt ar savu darbu. Bailes pazaudēt laiku, kuru es ieguldījis. Tāpat ir bailes, ka izrāde var nesanākt – tu esi pavadījis ar materiālu divus mēnešus, laiku, ko varētu pavadīt citādi, tu pavadi kopā ar šo materiālu. Un te atkal paralēle ar izrādes kontekstu.

Reiz minēji, ka tev nav sava rokraksta. Tagad tev ir priekšstats par to, kas veido tavu autorību?

Tu pati minēji, ka aktieris ir viens no aizmetniem. Varu to definēt, izrietot no tiem, kas uz mani skatās, bet pats sev neesmu formulējis. Reizēm veidoju atsauces uz iepriekšējiem darbiem nākamajos – to es pamānu un nekautrējos. Mani darbi ir ļoti dažādi, un es to apzinos.

Bet vai vajag definēt?

Nē, man nevajag. Es pats neesmu to sev definējis, un ir tikai kaut kādas skaidras, laikmetīgas iezīmes teātra mākslā, kuras pierīmam. Vai es protu ar tām darboties? Protams, ne ar visām, bet es arī tad necenšos to darīt. Es darbojos ar tiem instrumentiem, kurus atpazīstu, – viens no tiem ir aktieris.

Ir anekdote par to, kā katrs latviešu režisors – Silijs, Nastavēvs un tā tālāk – ie-studētu *Indrānum*. Par mani nevarēja neko pateikt – Seņkovs ir iestudējis *Indrānum* un nu ir kēries pie Čehova. (*Smejas*) Tas mani iepriecināja, jo man nav uzlikts rāmitis, ko no manis gaida. Man patīk sajūta, ka citi no manis nezina, ko gaidīt.

Bet vai tev pašam ir autoritāte teātrī?

(Domā.) Mana autoritāte ir mana skolotāja Māra Ķīmele. Vairāk man autoritāšu nav. Skolotājs paliek skolotājs, un, ja viņš vēl interesējas par to, ko tu dari, ir lieliski. Nesaku, ka skolotājs pasaka pareizās atbildes vai dod ceļu, bet ir ļoti svarīgi, ka viņš ir blakus un ir dzīva reakcija. Es vēl joprojām gribu pamēģināt visu. Iespējams, tas ir tāds Pītera Pena sindroms un vēlme nepieaugt.

Tavas kolēges, aktrises Maijas Doveikas, Santas intervijas citējumi nokļuva ziņu virsrakstos, tāpat rezonansi izraisīja kritikas Maijas Svarinskas «kristiešu SS» apzīmējums, recenzējot Nastavēva jaunāko izrādi. Kāpēc, tavuprāt, sabiedrībā veidojas asa pretreakcija pret citādo un ir grūti par šiem jautājumiem sākt diskusiju?

Viss, ko es teikšu – tāpat kā Maijas Doveikas gadījumā –, ir bīstami, jo tas, ko es pateiktu vai nepateiktu, tiktu uzskatīts par uzbrukumu minoritātēm, bēgiem, homoseksuāliem un citām kopienām. Es aizstāvēšu Maiju Doveiku, jo, pirmkārt, tas izteikums bija izrauts no konteksta, otrkārt, mēs nemaz necenšamies iedzīlnītātēs cilvēkā un tajā, ko viņš vēlas pateikt. Cilvēks, kurš nav minoritāte, kā izrādās, cieš vairāk nekā minoritātes. Man tas šķiet smiekliņi.

Man pašai ir interesanti vērot sabiedrības reakciju un komentārus – ja turpinām par šo pašu interviju, komentāros pie raksta internetā vairākums bija Doveikas pusē. Taču saturīga diskusija izpalika.

sija izpalika.

Protams, visneajsargātākais ir heteroseksuāls vīrietis – mūs var apsmiet, par mums var ironizēt. Tas ir tāds joks. Bet, ja atkal manu izteikumu izvilktu ārā no konteksta, tad rezultāts būtu tāds pats kā Maijai.

Kā tu raugies uz Ojāra Rubēna lēmumu atstāt NT direktora amatū?

Pirmkārt, jāsaka liels paldies Ojāram Rubenim par izauklētu teātri. Pateicoties tam, mēs ar Valteru Sili šeit attīstāmies un strādājam. Ticu, ka šīs teātris turpinās runāt par šodienas sabiedrību, lai mēs uzrādītu gan stiprās, gan vājās pusēs. Teātrim ir jābūt nacionālam, bet nevis salkanā, nekonkrētā nākotnes virzībā. Nepieciešama skaidra, godīga un tieša teātra diskusija par šodienu Latvijā. Jāveido daudz origināldarbu, un jāienāk lielākam Eiropas režisoru pieplūdumam. Nacionālo teātri redzu kā vienu no nākotnes teātriem, kuros tiek piesaistīti lieli režisori. Tādi režisori kā Kirils Serebreņnikovs dod zaļo gaismo riskēt, domāt un doties tālāk.

Nacionālais teātris jau vairākus gadus strādā bez mākslinieciskā vadītāja un galvenā režisora. Ja tev būtu iespēja, tu pats ietu uz tādu pozīciju?

Es ietu uz teātri, kur es skaidri redzētu, ka esmu vajadzīgs, – nerunāju konkrēti tikai par Nacionālo teātri. Es ietu uz vietu, kur mani gaida, esmu lietderīgs un kur zinātu, ko vajadzētu izdarīt. Ja mēs runājam par šodienu, tad Rubenis ir izcis vadītājs.

Vai ir plānots tuvākajā laikā mainīt Nacionālā teātra repertuārpolitiku vai sistēmu?

Tas nav tik vienkārši – šīs teātris ir bagāts ar tradīcijām un ļoti spēcīgu trupu. Izmaiņas, kā mēs redzam, nav patīkamas, un uz jautājumu, vai Nacionālais teātris ir gatavs lielām pārmaiņām, es teikšu – nē. Domāju, ka kolektīvs nav gatavs. Tas ir līdzīgi kā ģimenē, un es šeit jūtos kā ģimenes locekļi. Vai šajā brīdī vajag nodarīt pāri savai ģimenei? Jo pārmaiņas var būt ļoti patīkamas un ļoti nepatīkamas, kā mēs redzam kaimiņu teātros. Viss šobrīd ir atkarīgs no jaunā valdes priekšsēdētāja. Bet pārmaiņas vienmēr ir uz labu, es tam ticu.

Atminos, ka pirms četriem gadiem minēji, ka vietējā teātri pleaugs interese par absurdā dramaturģiju. Šķiet, šādu dramaturģiju piespēlē arī realitātē. Vai tāpēc teātrī, tavuprāt, ir jānovirza savaugs no realitātēs, piedāvājot skatītājam bēgšanu?

Man ir divējādas izjūtas. Reizēm mani pārņem ļoti lielas dusmas, domājot: «Viss, rīt ir jāveido uz lielās skatuves izrāde un jārisina šī problēma.» Un reizēm ir sajūta, ka apkārt ir tik liels absurdīs, un tu jūties tik slikti, ka nevajag vispār neko veidot. Pēc pēdējiem notikumiem mēs ar Reini Suhanovi runājām – kā pēc šī es varu doties uz teātri un veidot izrādi par kaut kādu trīsdesmitgadnieku krīzi?

FOTO - MARGARITA GERMĀNE

MŪSDIENU TRĀGIKI IRONISKĀS VARONIS. Elmārs Seņkovs par jaunāko izrādi – Artūra Diča *Arī valiem ir bail* – stāsta, ka būtiski ir bijis radīt distanci, kas ļauj uzlukot notiekošo ar ironiju. Vidējais latvietis Jānis Bērziņš (Girts Liuziniks) dzīves pārvērtēšanas krustcelēs. Andžela – Daiga Gaismiņa

Tas man liekas smiekligi, īpaši uz tā fona, kas notiek valstī. Taču mēs arī nevaram zaudēt humoru, vajag pasmaidīt. Iespējams, labāka reizēm ir bēgšana. Pirms vairākiem gadiem bija Žurka Kornēlija, un tolaik cilvēkiem bija totāla nabadzība, darbā nebija. Kornēlija bija tāds atskaites punkts, kas ļāva pasmieties par sevi un politiskiem. Šobrīd vairs nenāk smieklī, jo tas nav pat smiekligi.

Vai, dzīvojot oligarhu lietas, valsts nozagšanas un baņķieru drāmas paralēlē, tev nav bijusi vēlme mainīt savu kursu, kļūstot politiskākam?

Man vienmēr ir bijis vilinājums, bet es baidos izmantot šos instrumentus. Ľoti cienu, ko dara Valters Sīlis, bet mani pašu vēl stipri vairāk vajag nokaitināt, lai es to sāktu darīt.

Ir arī tavi kolēgi režisori, Viesturs Kairišs un Alvis Hermanis, kuri samērā reti veido sociālpolitiskus darbus, bet publiskajā telpā komentē notikumus. Vai tevī nav urdopas komentēt?

Piemēram, izrādē *Trīne* man ir ironisks komentārs par Lielvārdes jostu, arī *Nabaga tēvā* bija komentārs. Bet, redzi, tas palika kā komentārs – cilvēki nesaprata, ko ar to darīt. Viņi izlasa, sadusmojas vai sasparojas, bet nekas nenotiek. Vēlme paraustīt kādu neērtu tematu vienmēr ir bijis vilinājums. Es esmu bērnišķīgs – pājautāt neērtus jautājums kā bērnam ir vienkārši, bet lai es godigi runātu... Mani vajag nokaitināt. Es vēl joprojām dzīvoju tādā cilvēcisko attiecību periodā, un politika man ir sveša – tā ir sasodīti sarežģīta. Kavēt savu laiku man nav interesanti, tāpēc man ir daudz interesantāk saprast kaut ko vairāk par pašu cilvēku.

Tavuprāt, Latvijā skatītājs vēlas redzēt politisku teātri?

Domāju, ka tas nav liels daudzums, bet ir tādi skatītāji. Gribu ticēt, ka skatītāji nāk uz teātri, lai kaut ko saprastu un veiktu iekšējo analīzi. Arī Breths runā par

JA BLAUMANIS VĒL PASTĀV, TAD VIŅŠ NEVAR BŪT IEKONSERVĒTS

nopietnām politiskām tēmām caur izklaidi, mūziku – viņš pievilina skatītāju, liekot analizēt situāciju tieši caur atsvešinājumu. Man liekas, ka pietrūkst Brehta – gribētos viņu mūsdieni apstāklos.

«Skatītājs ir jāprovocē domāt, sajust, mainīt viedokli, aizdomāties par to, par ko agrāk nav domājis, – tātad provocēt domāšanu, procesu. Izsist no ikdienīšķā grafika,» tā Serebreņnikovs.

Jā, bet, lai arī izsistu skatītāju no kaut kādas komforta zonas, pašam ir jāizkāpj no komforta. Tas ir ļoti grūti. Man pašam piemērs ar *Trīni* bija gājiens nezināmajā. Uzskatu, ka tas ir apsveicams uzdevums, un varbūt varu piekrist norādītājam nepilnībām, jo, paņemot šo materiālu, stipri sadalījās auditorija. Ā, tad var šādi skatīties uz Blaumanī! Bet bija pretēji viedokļi. Man arī pašam šķiet, ka tas ir labs teātris.

Trīne, manuprāt, vairāk pasaka par pašu skatītāju – klasikai ir jāstāv uz vietas. Pārfrāzējot Hermani, nemainās tikai konservēti dārzeni, un no tā nemainīgā ir grūti ko pagatavot.

Bet tu skaidri apzinies – ja Blaumanis vēl pastāv, tad viņš nevar būt iekonservēts! Viņš šodien ir aktuāls un dzīvotspējīgs. Man ir liels vilinājums kerties klāt *Skroder dienām*, un es zinu, ka daudzi to nevēlētos, bet tā ir vēl viena mazā provokācija.

Kad 2017. gada augustā Kirils Serebreņnikovs tika aizturēts, Nacionālais teātris pauž atbalstu, saucot to par Krievijas «izrēķināšanos ar māksliniekus». Kā tu pats tulko šo arestu un apsūdzību?

Manuprāt, tas ir viens no pēdējā laika spēcīgākajiem noziegumiem pret mākslinieku. Kad es strādāju Gogoļa centrā, izjutu, ka ir grūti bez mākslinieciskā vadītāja. Teātris tiešām ir pamests, un viņiem ir jācīnās vienīm – atņemts līderis vārda labākajā nozīmē. Tā ir totāla Krievijas paraugprāva, izvēloties zināmāko figūru, norādot, ka arī mēs kontrolējam māksliniekus. Saprotiet, kas jūs esat, un ziniņet savu vietu – tas ir arī padomju laikā izmantots paņēmiens. Esmu pārliecināts, ka to, par ko viņu apsūdz, bija iespējams atrast kā nepilnību jebkurā teātrī. Cilvēki devās uz tiesu viņu aizstāvēt – sabiedrībā zināmi cilvēki, popkultūras un izaicinas mākslas personības; viņus izprovocēja, lai Krievija apliecinātu savu varenību. Tas ir nežēlīgi, ko dara valsts. Protams, es vēlu to labāko, un cerams, ka uz prezidenta vēlēšanām viņš tiks atlaiests.

Pērn rudenī Maskavas Gogoļa centrā tu iestudēji zviedru dramaturga Larsa Nurena darbu *Demoni*. Vai, atrodoties tur, tev pašam neiestājās pašcenzūra?

Atrodoties tur, es skaidri apzinājos, ka mūsu abpusējā sadarbība bija ļoti laba, un viņi bija pateicīgi, ka es ne mirkli nepadevos un turpināju strādāt. Nodarbināju aktierus un komandu. Kā Kirils teica, šobrīd palīdz vienīgi darbs. Mēs meģinājām to darīt. Šī izrāde logiski nebija veidota kā protests, bet apkārt ir daudz notikušu, tāpēc aktieri ar darba palīdzību var no tiem noslēpties.

Vai tu esi sazinājies ar Serebreņniko-vu pēcāk?

Es ar viņu sazinājos pirms izrādes veidošanas un tā arī nesatiku. Bet runā, ka viņš izrādi ir redzējis.

Nofilmēto materiālu?

Jā. Mēs sazinājāmies ar vēstuļu palīdzību, un tās bija foršas, jaukas sarunas par mākslu un profesiju. Man pašam svarīgi likās, ka mēs nečikstam, bet strādājam.

Pirms divām nedēļām viņu atlaida uz mātes bērēm, bet Krievijas presē tas tika aprakstīts kā cēls žests.

Ari tas ir teātris, dramaturģija, un tur ir scenārijs.

Kad tu ienāci teātrī kopā ar Valteru Sili, Kārli Krūmiņu, Vladu Nastavševu un citiem, jums piedēvēja apzīmējumu jaunie jeb jaunā paaudze. Vai tu pats vējties jauns teātrī un piederīgs jaunajai paaudzei?

Jā (*smejas*). Protams, es gribētu sevi kā tādu uzskatīt visu laiku... Man liekas, ka visu laiku vajag saglabāt jaunības sajūtu – tāpat kā Māra Ķimele. Ar viņu vienmēr ir interesanti pavadīt laiku kopā, baudīt mākslu, jo mēs abi jūtāmies kā vienaudži. Viņa absolūti saprot situācijas un procesus, kas notiek mākslā. Viņa ir mans paraugs, jo es ari vēlētos būt allaž blakus jauniem, eksperimentāli orientētiem cilvēkiem, pārkāpjot savas bailes. Mēģināt darīt to, ko vēl neesmu darījis, ir mans mērķis mākslā.

Tev ir bijušas vairākas izrādes, kuras polarizē viedokļus. Kāda ir tava attieksme pret savām mākslinieciskajām veiksmēm un neveiksmēm?

Manas neveiksmes ir lielākās veiksmes – tā es pats esmu sev definējis. Es personificējos tikai ar savām klūdām. Dīvaini, bet, ja es aizeju skatīties kādu izrādi, kura bijusi veiksmīga un saņēmusi apbalvojumus, saprotu, ka tā dzīvo pati savu dzīvi. Tā ir pagātne. Bet ar neveiksmēm tu vēl joprojām dzīvo, un tās sēž tevi – tu mācies no tām un par tām vienmēr runā. Režisors lielākā veiksme ir spēja klūdīties, un nav tādu režisoru veiksmnieku. Jautājums ir cits – vai tava neveiksme ir jārāda. Bet tā jau ir teātra atbildība.

Atminos, ka sarunā pirms četriem gadiem tu stāstīji par nākamības plāniem – ideju par laikmetīgo cirku un monoizrādi Dailēs teātra Lielajā zālē, kurā skatītājs vēro aktieri. Kādas idejas šobrīd tevi nodarbina?

Ir iecere uztaisīt izrādi, kurā aktieris un skatītājs viens otru mentāli saprastu – tur nebūtu nepieciešams šovs, māksliniecisks fišķs. Tur būtu aktieris un publika, iztieket bez teksta, mentāli pārraidot informāciju. Man liekas, ka es nojaušu, kā to sasniegst.

Vai tavs teātris var pastāvēt bez aktiera?

Nē, aktieris ir tas, kas rada tēlu mūsu galvā, un to nevar izdarīt cilvēks, kurš nepārstāv šo profesiju. Savukārt tāds cilvēks, kurš nepārstāv šo profesiju, ir dokumentāls varonis, kurš ir interesants pats par sevi. Bet tā ir dzīve, un dzīves fikcija nav ista dzīve. Teātris nekad nebūs spēcīgāks par dzīvi – var uzvarēt tikai māksliniecisks tēls. ●

DĀVANA

**Manas pirmās
"Fielmann"
brilles ir:**

- redzes pārbaude - bez maksas,
- brīļu apkope - bez maksas,
- 3 gadu garantija,
- bezmaksas ietvaru kolekcija,
- un saulesbrilles - **dāvana!**

Sīkāka informācija par piedāvājumu www.fielmann.lv.

RĪGA: Brīvības iela 47, T/C Riga Plaza, Mūkusalas 71, Marijas iela 13,
Dzelzavas iela 55, Brīvības iela 226, Maskavas iela 240, Slokas iela 14.
DAUGAVPILS: Rīgas iela 68-1A.
LIEPĀJA: Lielā iela 8.

www.fielmann.lv

fielmann